

ROB JANSSEN: HET MOET ERGENS NAAR UIT ZIEN

Jan Abrahamse

In de eerste 3 jaargangen van Noorderbreedte waren interviews opgenomen met kunst schilder Han Jansen, fotograaf John Stoel en grafikus Jan Loman, personen die allemaal zijdelings - vanuit hun specifieke optiek - betrokken zijn met het natuur- en milieugebeuren in het algemeen en met Noorderbreedte in het bijzonder. In deze rij hoort ook zeker vormgever Rob Janssen (34 jaar) thuis. Geboren in Enschede volgde hij na de middelbare school de kunstakademie aldaar, waar hij oa. van Abe Kuipers les heeft gekregen, die hem veel later vroeg om het boek Waddenzee, natuurgebied van Nederland, Duitsland en Denemarken vorm te geven. Hij heeft 8 jaar bij reclameburo's in Emden en Groningen gewerkt en sinds 2 jaar werkt hij freelance, vooral voor de natuur- en milieuoorganisaties in Noord-Nederland.

Zijn eerste contacten met de natuur- en milieuoorganisaties waren via Abe Kuiper met de redactie van het boek Waddenzee. Abe had een basis lay-out gemaakt, maar had te weinig tijd om dat te begeleiden.

Waarom ben je, met een redelijk salaris van art director van een reclameburo, freelance gaan werken voor organisaties als de natuur- en milieubeweging?

Dat is een langzaam proces geweest. Reclameburo-werk vond ik lange tijd erg aantrekkelijk. Na een paar jaar ervaring zou ik dan mijn eigen snelle jonge dynamische reclameburo beginnen met een man of 6. Ik denk inderdaad dat vooral door het contact met de milieuwereeld andere dingen voor mij belangrijker zijn geworden dan het jonge dynamische bedrijfje. Als je freelancer bent, kan je vrij selectief te werk gaan. Wanneer je een buro hebt dan moeten er een aantal mensen aan het werk gehouden worden. En dat betekent dat je een aantal opdrachten moet aannemen, die je liever niet zou willen doen. Het selectief zijn geldt zowel tav. opdrachten als van de mensen die de opdracht geven.

Er zijn een aantal reclameburo's die, om het maar zwart/wit te stellen, voor veel geld werken voor het grootkapitaal en dan zeggen - wellicht uit gewetensnood - dan kan ik voor niets of weinig geld werken voor maatschappelijk relevante organisaties.

Ik neem een opdracht aan wanneer de klus en de opdrachtgever mij aanstaan, commercieel of ideëel. Bij mij is het uitgangspunt anders, misschien egoïstischer. Zo heb ik de house-style verzorgd voor een bedrijf dat allergenen maakt. Ik probeer zo te selecteren dat ik aan elke opdracht met plezier werk. Vaak spreken milieuoorganisaties mij erg aan. Daar doe ik dan ook veel voor.

En als Shell of de VNO jou vraagt?

Zeker niet. Het is hetzelfde als Noorderbreedte bv. advertenties zou opnemen van de Shell ed. om het blad nog beter, mooier en dikker te maken.

Wat is het verschil om als vormgever te werken voor Noorderbreedte, Waddenbulletin of Drents Landschap enerzijds en het bedrijfsleven anderzijds?

Daar is niet zo'n groot verschil tussen. Voor mij geldt vooral met welke mensen heb je te maken. Dat is voor mij zeker zo belangrijk als het eindresultaat.

Heeft het met jouw maatschappelijke en politieke opvatting te maken?

Ja, dat speelt een heel belangrijke rol.

Werk je zelf nieuwe klanten?

Tot nu toe is dat niet nodig geweest.

Sfeer

Bestaat er een ideale vormgeving van milieutijdschriften?

Nee, een milieutijdschrift hoort er niet zou of zo uit te zien. Er wordt vaak door vrijwilligers enorm veel werk verzet en inhoud gegeven aan bepaalde acties, tijdschriften, brochures en die moeten dan vormgegeven worden. Het moet ergens naar uit zien. Het is echter ontzettend jammer dat er vaak iets te makkelijk over het belang van goede vormgeving wordt heengestapt. Of men is een aardige doe-het-zelver, maakt er een tekeningetje bij en ramt de zaak zelf in elkaar of men laat het een drukker doen. Ik denk dat vormgeving een functie heeft in de duidelijkheid en het overbrengen van de boodschap.

Dat is natuurlijk niet anders voor een milieutijdschrift dan voor een handwerktijdschrift. Dat maakt in wezen niets uit. Je gaat bij vormgeving van tijdschriften uit van drie dingen: je hebt een opdrachtgever, je hebt

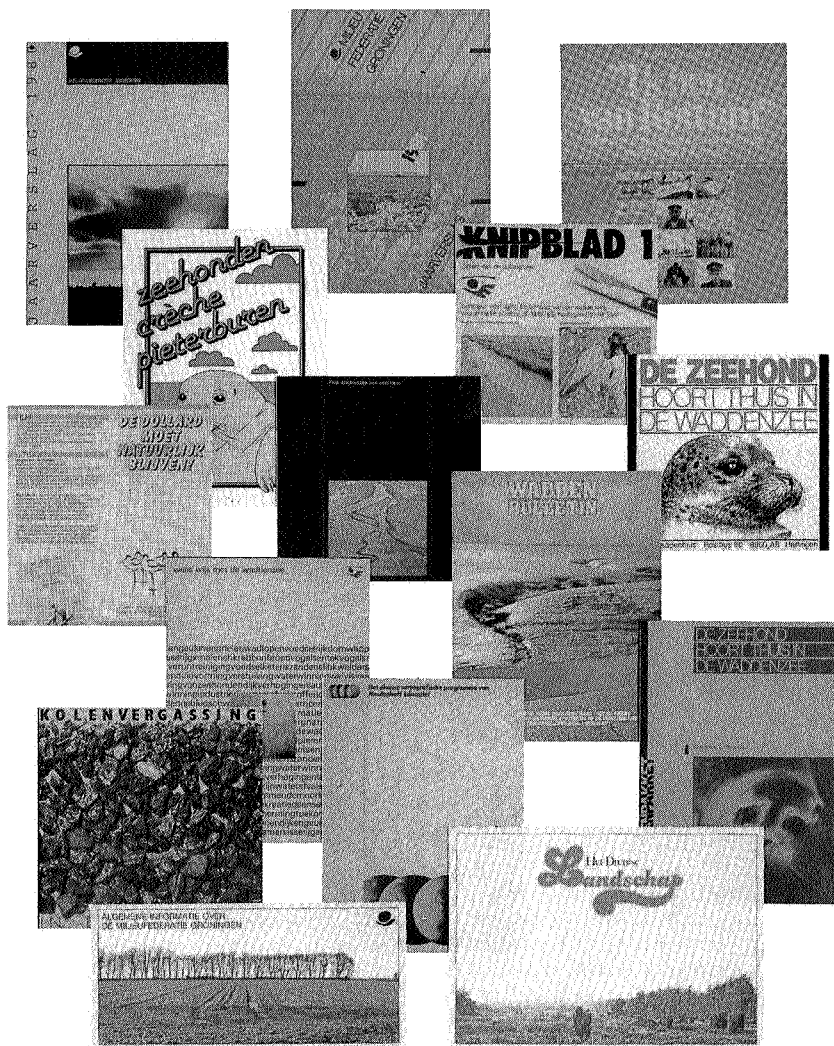
artikelen, berichten en mededelingen, en die zijn bestemd voor een bepaalde doelgroep. Daarbij spelen mee een zekere duidelijkheid, ordening en sfeer. De sfeer wordt bepaald door je opdrachtgever en doelgroep. Voor bv. jongeren zul je anders moeten werken dan voor academici.

Kringlooppapier

Sommige milieutijdschriften krijgen soms het verwijt dat ze in kleur werken bv. Waddenbulletin, Vogels, Natuur en Milieu, Panda en ook dat ze niet op kringlooppapier worden gedrukt.

Kringlooppapier kan alleen bestaan omdat er normaal papier gemaakt wordt. Dat kringlooppapier dan ook veel gebruikt wordt is een goeie zaak. Je moet streven dat het zoveel mogelijk gemaakt wordt, maar je kunt niet zeggen dat alles gedrukt moet worden op kringlooppapier. Het is geschikt voor een aantal doeleinden. Een hoop formulieren, notitieblokken ed. moeten op dat papier gedrukt worden. Wit papier is daarvoor niet nodig. In milieutijdschriften staan vaak veel foto's. Deze zijn niet alleen voor de versiering, maar ook informatief en edukatief als je bijvoorbeeld een landschap wil laten zien. Op wit papier zul je zo'n foto altijd beter, niet mooier, afgebeeld zien dan op kringlooppapier, omdat het contrast van de zwarte puntjes van het raster, waaruit de foto is opgebouwd met wit papier altijd hoger is dan met het grijs van kringlooppapier. Als je dat nodig vindt, is dat al een overweging.

Twee jaar geleden zijn we in Noorderbreedte begonnen op wat ten onrechte wit kringlooppapier genoemd wordt, maar in feite afvalstrokenpapier is wat niet bedrukt is. Daarbij heb je dan toch ook een groot contrast in je foto's.

Dat is zeker waar. Toch zijn er druktechnisch nog wel problemen en het is duurder. Ook hierbij moet je streven naar een zo groot mogelijk gebruik. In bv. de administratieve sektor zijn zowel dit witte afsnijpapier als kringlooppapier vaak uitstekend bruikbaar.

Het gebruik van kleur in een aantal milieutijdschriften is - mits selectief gebruikt - een uitstekende zaak, zoals bv. *Natuur en Milieu*, *Waddenbulletin* en *Vogels*. Toch mogen milieuorganisaties zich er wel eens wat meer van bewust zijn hoe ze hun doelgroepen bereiken. Vormgeving en tekst zijn daar een onderdeel van. Je bent bezig voor een bepaald publiek. En het is jammer van de inspanning als zoiets niet overkomt.

Geen eenheidsworst

In de natuur- en milieubeweging zit nogal een diversiteit in opvattingen en meningen. Tussen de antikernenergiebeweging en bv. het Wereldnatuurfonds zit een wereld van verschil. Hoe speel je daar als vormgever op in?

Ik probeer me dan in te leven in de sfeer van de bepaalde organisatie. Vormgeving is geen eenheidsworst. Het aantrekkelijke van vormgeving is dat je moet proberen om de sfeer van de opdrachtgever te combineren met je eigen manier van werken. Ik werk bv. zelden illustratief.

Wat is jouw lichtend voorbeeld in vormgeving?

Mijn grootste voorbeeld voor de vormgeving is Freek de Jonge. De stramientypografie, een ordening van foto's en letters op een van te voren getekend stramien van lijnen, zoals Wim Crouwel die toepast, spreekt me wel aan.

Ken je het landschap en de milieuproblematiek van Noord-Nederland en is dat belang-

rijk voor jou als vormgever?

Ik ben wat dat betreft niet zo deskundig. Bij de keuze voor een foto ligt de verantwoording voor de inhoudelijke kant bij de redacteur of auteur en de verantwoording voor de fototechnische en esthetische kant bij mij.

Natuur en milieu is erg aardig verzorgd. *Naturopa* ziet er niet zo best uit. De vormgeving is saai. De typografie is moeilijk leesbaar met te strak kolommenwerk en geen duidelijke letter. *Grasduinen* is een zuiver commercieel blad en heeft een opmaak die te vergelijken valt met *Margriet* en *Libelle*. Veel kleurwerk. Het heeft verleden jaar een zeer grote abonneewinst geboekt. Het spreekt mij persoonlijk niet zo erg aan.

De Vogelvrije Fietser ziet er heel goed uit en heeft een bepaalde sfeer. *Milieudefensie* is verzorgd maar toch kwa vormgeving minder dan de *Vogelvrije Fietser*. *IJsselmeerberichten* is typisch een voorbeeld waarvan je zegt daar zou eens heel gauw een vormgever aan de gang moeten. *Natuurbehoud* is zo'n 2 jaar geleden met een nieuwe vormgeving begonnen. Een sterke vooruitgang bij wat het was. *Panda* wordt met veel tijd en moeite in elkaar gezet. Het wordt in kleur gedrukt, maar door een betere vormgeving kan het een duidelijker, beter leesbaar en een interessanter blad worden.

Wat zijn jouw plannen voor de toekomst?

Ik ga met anderen een aantal projecten opzetten. Zo ben ik samen met fotograaf Jan Heuff bezig een fotoboek van het waddengebied te maken, waarbij we zelf op zoek gaan naar een uitgever. Verder ga ik ook weer filmen. Op de kunstakademie heb ik daar al iets aan gedaan. Een studievriend en ik hebben toen in het kader van 'het jaar van de rechten voor de mens' - een 16 mm filmpje gemaakt met optisch geluid. We zijn 3 maanden bezig geweest voor een filmpje

van 3½ minuut. De film is ingezonden en heeft een eervolle vermelding gekregen op een filmfestival in Roemenië. Nu ga ik samen met tekstschrijver Riemer Thalen een film maken. De film is gesitueerd in het waddengebied en is een vormstudie in samenwerking met 5 balletdanseressen, die ieder met een stoel een bepaald element van de samenleving zullen vertolken.

Rob Janssen heeft voor de Waddenvereniging het boek *Waddenzee*, natuurgebied van Nederland, Duitsland en Denemarken vormgegeven, evenals een aantal rapportboeken, brochures als *Wees Wijs met de Waddenzee*, *PKB Waddenzee*, een voorloper, het *Zeehondenpakket* en posters. Verder heeft hij gewerkt voor de Werkgroep Eemmond, Werkgroep Lauwersmeer, Werkgroep Noordzee, Drents Landschap, Groninger Landschap, Milieuraad Drenthe, Zeehondencreche Pieterburen. Hij is de vormgever van *Noorderbreedte* en het *Waddenbulletin*. Andere activiteiten zijn ontwerpen van vignetten voor het Drents Landschap en de *Zeehondencreche*, de *Waddenzeekalenders* van de *Waddenvereniging* en van *Jan Heuff* en de vormgeving van het diatentoonstellingsproject van de *Milieu-federatie Groningen* dat 4 februari jl. van start is gegaan.

